

การจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ หมู่ 10 ตำบลนาบ่อคำ
อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

THE BUILDING OF COMMUNITY WATER USER'S ORGANIZATION BY BAN NONG
KONGNUEA, NA BOKHAM SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT,
KAMPHAENG PHET PROVINCE

มณฑา จันทรวินิจุทธิ์

Monta Chantaravisut

สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์

Surachet Vetchapitak

การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
Integrated Local Development Learning Institute For Everyone

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองกองเหนือ หมู่ 10 ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำและการบริหารจัดการน้ำบ้านหนองกองเหนือ 2) เพื่อศึกษาผลการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือของการมีส่วนร่วมชุมชน ในการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยประชาชนผู้ใช้น้ำสำหรับทำการเกษตรของหมู่ 10 บ้านหนองกองเหนือ ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 1,933 คน ผู้บริหาร สมาชิกสภาท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชุติรักษาความสงบเรียบร้อยหมู่บ้าน (ชรบ.) และเกษตรกรบ้านหนองกองเหนือจำนวน 32 คน

สรุปผลวิจัย พบว่า 1) ชาวชุมชนผู้เป็นเกษตรกรใช้น้ำในคลองคະຍາงเพื่อทำการเกษตรมีการนำเอาความรู้ที่ได้รับการเรียนรู้จากผู้แทนสำนักชลประทานที่ 4 กำแพงเพชร ที่ให้ความรู้ในเรื่องกระบวนการสรรหาบุคคล เข้ารับหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำที่รวมถึงการได้มาของสมาชิก และกรรมกรผู้ใช้น้ำที่ได้จากการร่วมสนทนา การแสดงความคิดเห็น รับรู้และความเป็นบริบทของ ตนเอง 2) มีการเข้าร่วมเวทีประชาคม การกำหนดสิทธิและหน้าที่ในการเสนอชื่อ การรับรองผู้ถูกเสนอชื่อจนได้รับการคัดเลือก และเสนอชื่อกรรมการจะครบตามผังที่กำหนดและได้เสนอผู้ใหญ่บ้านเป็นที่ปรึกษาองค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตร 3) ได้ร่วมกันร่างกฎกติกาการใช้น้ำคลองคະຍາงเพื่อการเกษตรร่วมกันกับสมาชิกด้วย โดยให้เรียกว่า “ ธรรมนูญน้ำบ้านหนองกองเหนือ ” 4) ชาวชุมชนและสมาชิกผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรมีความพึงพอใจยินดี และมีความตั้งใจที่จะใช้น้ำในคลองคະຍາงเพื่อการเกษตรร่วมกัน ภายใต้กฎ และกติกา จะนำความรู้เรื่องการใช้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดน้ำ เพราะว่ามีองค์กรผู้ใช้น้ำที่กำกับดูแลการใช้น้ำให้เป็นไปตามข้อบังคับตามที่คณะกรรมการผู้ใช้น้ำเป็นผู้บริหารจัดการ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากเวทีประชาคม

คำสำคัญ: องค์กรผู้ใช้น้ำ ,การบริหารจัดการน้ำโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ

Abstract

The purpose of this study were to The Building of Community Water User's by Ban Nong Kong Nuea, Na BoKham Subdistrict, Mueang District, Kamphaeng Phet Province Have a purpose 1) To study how to establish a water user organization and water management methods by Ban Nong Kong Nuea. 2) To study the results of the establishment of a water user organization by Ban Nong Kong Nuea. Community involvement in the establishment of Water User's Organization by the population and selected groups who provided important information used in the research, including people who use water for farming of Moo 10, Ban Nong Kong Nuea, Mueang Kamphaeng Phet, Kamphaeng Phet province with a total of 1,933 people together with administrators, local council members, village headman, village security and farmers of Ban Nong Kong Nuea amounting to 32 people of the total amount.

The study result found that : 1) Community farmers who used water in Khlong Kha yang for agriculture. That has been learned from representatives of Irrigation Office 4 Kamphaeng Phet. In regard to the recruitment process Take charge of water management. Including acquisition of members and directors of water users obtained from discussions and opinions. Perceive and be in their own context in a community that uses water together. 2) Found that he has joined the Set the rights and duties In the nomination . Certification of nominees Until being selected and nominate the director until the completion of the specified plan and proposed. the village headman to be an advisor to the agricultural water user organization 3) Found to have jointly drafted the rule. Rules for the use of Khlong Kha Yang water for agriculture together with members too Which is called "Thammanoon Nam Ban Nong Kong Nuea" 4) It was found that the community and members of the agricultural water users were satisfied, willing and willing to use the water in Khlong Kha Yang for agriculture under the rules and regulations. Will bring the knowledge of water use to the most benefit and to solve the problem of water deficiency. Scramble for water in Khlong Kha Yang Because there is a water user organization that regulates the use of water in accordance with the regulations As managed by the water user organization That have been chosen from the community platform.

Keyword : Water User Organization, Water management By Water User Organization

บทนำ

โครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระองค์ทรงดำรง ณ พระราชวังสวนจิตรลดา เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2529 ใจความที่สั้นว่า โดยหลักสำคัญที่ว่า “น้ำคือชีวิต ถ้าไม่มีน้ำชีวิตก็อยู่ไม่ได้” พระองค์ทรงมอบแนวพระราชดำริของพระองค์ให้กรมชลประทานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับน้ำ ไปออกแบบและจัดการในรูปแบบการบริหารจัดการน้ำของประเทศ จะต้องศึกษาสภาพพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ที่มีชาวบ้านไปตั้งแหล่งถิ่นฐานเป็นที่อยู่อาศัย นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปพัฒนาสภาพแวดล้อม ให้คนมีความรู้เรื่องป่าต้นน้ำ ป่า คนและสัตว์ สามารถอยู่ร่วมกันได้ เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการน้ำที่กรมชลประทานพิจารณาความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ป่าต้นน้ำลำธาร คือ การสร้างฝายต้นน้ำลำธาร เพื่อให้สามารถส่งน้ำไปช่วยเกษตรกรเพิ่มผลผลิต ช่วยชะลอน้ำมิให้น้ำท่วมพื้นที่เกษตรกร ขจัดปัญหาความเดือดร้อนในเรื่องภัยแล้ง ขจัดความเสียหายในช่วงฤดูฝน เพื่อความชุ่มชื้นของผืนป่าต้นน้ำ และเพื่อความมั่นคงของประเทศ (กองการส่งเสริมการเกษตร, 2558 : 2)

องค์กรทำให้เกิดประโยชน์ คือช่วยให้คณะกรรมการองค์กรเข้าใจและสามารถปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานขององค์กรได้ สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และเป็นการจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงในองค์กร ช่วยให้องค์กรพบจุดที่ควรปรับปรุงและในการปรับปรุงเพื่อให้ไปสู่จุดที่ดีที่สุด รวมถึงเรียนรู้ถึงแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ เป็นการสร้างจุดอ้างอิงที่องค์กรสามารถนำไปตั้งเป้าหมายในการดำเนินกิจการได้สำหรับองค์กรน้ำจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการทำการเกษตรและปศุสัตว์ การเพาะปลูกที่เป็นอาหารของคนและสัตว์ ทุกพื้นที่จะขาดน้ำเสียไม่ได้ น้ำที่ได้รับการจัดการน้ำในรูปแบบวิธีชลประทานอย่างเหมาะสม และเพียงพอตลอดระยะเวลาที่พืชเจริญเติบโตจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น การจัดการน้ำจึงเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในการทำการเกษตรให้ประสบความสำเร็จมากขึ้นอีกทางหนึ่ง แผนการใช้น้ำและการจัดการน้ำอาจจะเป็นเครื่องมือที่นำไปใช้ รวมถึงการฟื้นฟูและบำรุงรักษาเขตพื้นที่ชลประทานให้เหมาะสมต่อการรับส่งน้ำอย่างทั่วถึงมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการบริหารจัดการภายในกลุ่มผู้ใช้น้ำ ความรู้เรื่องการจัดการน้ำก็อาจจะเป็นสิ่งสำคัญที่เกษตรกรจะต้องเรียนรู้ สร้างกฎ กติกาการใช้น้ำร่วมกันอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (ประสิทธิ์ ประคองศรี, 2551 : 1-2)

จากวิกฤตภัยแล้ง พ.ศ. 2558-2559 จำนวน 10 หมู่บ้านในจำนวน 22 หมู่บ้าน ประชากรร้อยละ 35 ของพื้นที่ชุมชนตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร น้ำที่ใช้จากลำคลองคະຍາงเพื่อดำเนินการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมร่วมกันเพื่อเน้นการบำรุงรักษาแหล่งป่าต้นน้ำในวิถีชีวิตประจำวันและด้านการเกษตรต้องประสบกับปัญหาไม่มีน้ำในลำคลองคະຍາง เพราะขาดการจัดการน้ำเป็นรูปแบบการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เพื่อให้ได้การบูรณาการที่เกี่ยวกับน้ำและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับน้ำที่มีความสัมพันธ์กันที่ได้ผ่านกระบวนการจัดการน้ำมาแก้ไขปัญหาวิกฤตการขาดแคลนน้ำ และป้องกันการเกิดปัญหาการใช้น้ำ เพราะบางปีอาจเกิดฝนแล้งเป็นเหตุให้น้ำในแม่น้ำลำคลองมีน้อยจนไม่สามารถแบ่งปันกันได้อย่างทั่วถึง และฝนอาจจะตกชุกต่อเนื่องจนเกิดความเสียหายจากน้ำท่วมทำลายทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงพื้นที่ทางการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลนาบ่อคำ, 2559 : 15)

สภาพพื้นที่ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านหนองกองเหนือที่ผ่านมาไม่มีน้ำใช้อย่างเพียงพอในช่วงฤดูแล้งสำหรับทำการเกษตร อุปโภค บริโภค โดยช่วยกันดูแลแหล่งน้ำบ้านหนองกองเหนือให้มีปริมาณน้ำเพียงพอที่จะนำมาบริหารจัดการในช่วงฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน เพราะการจัดการน้ำยังขาดองค์การการจัดการคนในชุมชนจะต้องอาศัยจากผู้รู้มีประสบการณ์ องค์ความรู้ด้านการจัดการน้ำจากภาครัฐ เช่น การบริหารจัดการน้ำกรมชลประทาน การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำกรมทรัพยากรน้ำ และแนวคิดการดำเนินงานการมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา จะได้มีแนวคิดร่วมกันนำน้ำที่มีอยู่มาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชน จึงเป็นสาเหตุให้คนในชุมชนได้รวมตัวกันเพื่อระดมความคิดการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือจะได้นำน้ำที่มีอยู่มาบริหารจัดการให้เต็มประสิทธิภาพ การหาแนวคิดการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับพื้นที่โดยการบริหารลำคลองตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จะได้จัดสรรน้ำให้เพียงพอและเป็นธรรมต่อทุกคนในเวลาที่ยั่งยืนและเกิดภัยแล้ง ผลจากการกักเก็บน้ำจากฝายชะลอน้ำ คลองคะยาง ทำให้ชุมชนรู้จักการรวมกลุ่มการจัดตั้งองค์กร และการบริหารจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนืออย่างถูกวิธี ทำให้ชุมชนบ้านหนองกองเหนือได้เห็นความสำคัญของการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อประโยชน์สูงสุดของคนในชุมชน (นายสัมพันธ์ เจริญรส, สัมภาษณ์, 2562)

จากสาเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ หมู่ 10 ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อศึกษาการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำและการบริหารจัดการน้ำบ้านหนองกองเหนือ ผลการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ เพื่อการบริหารจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดในช่วงฤดูแล้ง ให้ประชาชนในชุมชนได้มีน้ำใช้ช่วงฤดูแล้ง ภายใต้การบริหารจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำ รวมถึงกฎกติกา และธรรมเนียมชุมชนที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำบ้านหนองกองเหนือ จนทำให้เกิดการจัดการน้ำของคนในชุมชนบ้านหนองกองเหนือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำและการบริหารจัดการน้ำหนองกองเหนือ
- 2 เพื่อศึกษาผลการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี และความเป็นมาของชุมชน รวมถึงสภาพปัญหาการจัดการน้ำของชุมชน วิธีการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชนและศึกษาผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชนได้กำหนดกรอบแนวคิดจากทฤษฎีต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะลงไปศึกษาในชุมชนหมู่ 10 บ้านหนองกองเหนือ ที่เลือกเป็นพื้นที่ในการศึกษาโดยมีขั้นตอนในการวิจัย

1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งเป็นกรวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ไปสู่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรชุมชน

ที่มีแนวคิดขั้นตอนด้านการวางแผน การดำเนินกิจกรรมการรับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล โดย 1) การใช้เวทีประชาคมเพื่อเป็นแนวทางไปสู่กระบวนการในการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ 2) การนำเสนอในที่ประชาคม ถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ที่จะจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำโดยความเห็นชอบจากการประชุมประชาคม 3) การนำเสนอในที่ประชาคม ถึงบทบาทหน้าที่ของบุคคลในชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดแนวคิดแนวปฏิบัติ และรับประโยชน์ร่วมกันซึ่งพิจารณาแล้วมีความเห็นว่ามีเหมาะสมสอดคล้องแนวคิดการพัฒนาชุมชน ในการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำซึ่งต้องมีส่วนร่วมโดยประชาชน และองค์กรในชุมชนอย่างแท้จริง

2. วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ ได้แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัย ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทชุมชน ความเป็นมาของชุมชนวิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนในชุมชน ป่าต้นน้ำ ลักษณะคลองคยะง ปัญหา การขาดน้ำ การแย่งชิงน้ำร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง และประชากรผู้ให้ความสนใจ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างและประชากรผู้สนใจ เพื่อเสนอที่ประชุมประชาคม เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำของชุมชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้ 1) การวางแผน กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ จัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำโดยนำข้อมูลที่ได้จาก ชุมชน ทฤษฎี และงานวิจัย ที่ศึกษาเป็นองค์ประกอบกระบวนการวางแผน การดำเนินการงานวิจัยการสร้างเอกสาร สื่อความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำประสานงานผู้ใช้น้ำในชุมชนเพื่อกำหนดวาระในการประชุมประชาคม 2) การดำเนินกิจกรรม การเปิดเวที ประชุม การให้ความรู้ความเข้าใจในเวทีประชาคม และซักซ้อมความเข้าใจในการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำการสนทนากลุ่ม เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มสนทนาได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้เรื่องจัดการน้ำ ขึ้นเป็นองค์กรผู้ใช้น้ำและทำประชาคม เพื่อขอมติที่ประชุมประชาคมเห็นชอบในที่ประชุมประชาคมแต่งตั้งคณะบุคคล ร่วมกับผู้นำชุมชน ร่วมกันรับผิดชอบในการบริหารจัดการน้ำในรูปแบบองค์กรผู้ใช้น้ำกำหนดหน้าที่องค์กรและหน้าที่ของสมาชิกองค์กรสมาชิกผู้ใช้น้ำสามารถตรวจสอบการทำงานของคณะองค์กรผู้ใช้น้ำทุกระยะการดำเนินการองค์กร 3) การรับประโยชน์ สมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำ มีน้ำใช้เพื่อการเกษตรที่บริหารโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ การมีน้ำที่ได้จากการสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อแก้ปัญหา ขาดแคลนน้ำโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ 4) การติดตามและประเมินผล แต่ละขั้นตอน การปฏิบัติงานองค์กรผู้ใช้น้ำและความพึงพอใจที่จะนำไปสู่ความร่วมมือในชุมชน.

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลของการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ แผนงานการใช้น้ำ ความทั่วถึงของการใช้น้ำและความเห็นอื่นที่เป็นแนวทางการพัฒนา การทำงานขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อไป เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ การแย่งน้ำของชุมชนโดยผ่านเวทีและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ประชากรเป้าหมาย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง และขนาดตัวอย่าง

การวิจัย การจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ มีวิธีการเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มตัวอย่าง และขนาดตัวอย่าง โดยการเลือกจาก 1) ประชากร คือ ประชาชนผู้ใช้น้ำสำหรับทำการเกษตรบ้านหนองกองเหนือ หมู่ 10 ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 1,933 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นกลุ่มที่ได้จากการที่ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วและได้เลือกให้เป็นผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 32 คนประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10 บ้านหนองกองเหนือจำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 10 บ้านหนองกองเหนือจำนวน 2 คนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาบ่อคำจำนวน 2 คนกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำคลองคະ ยางจำนวน 24 คนคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 3 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ หมู่ 10 ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสัมภาษณ์ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถานภาพ ของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ (ผู้ร่วมวิจัย) 2) แบบสังเกตใช้เป็นแนวทางในการสังเกตพฤติกรรม และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น 3) แบบสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลในชั้นตอนนี้เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนหมู่ 10 บ้านหนองกองเหนือ ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยเป็นตัวแทนจากชาวบ้าน ที่เข้าร่วมในกิจกรรมการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้แทนจากสำนักงานชลประทานที่ 4 กำแพงเพชร คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้อาศัย ที่อยู่ในชุมชน

5. วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษาเอกสาร ข้อมูล งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ และข้อมูลที่เก็บได้จากการศึกษาชุมชน ลงพื้นที่ชุมชน บ้านหนองกองเหนือ ตำบลนาบ่อคำ โดยใช้เครื่องมือที่เป็น แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การสนทนากลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตร การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนา ได้ร่วมอภิปราย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำในประเด็นความแห้งแล้งจนเกิดปัญหาการขาดแคลน และแย่งชิงน้ำแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดน้ำโดยใช้เวทีชุมชนแนวทางการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ โดยใช้เวทีประชาคมที่เกิดจากวิธีคิดของชาวชุมชนผลที่ได้จากการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตร

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจำแนกข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากทุกวิธีที่กล่าวมาข้างต้นออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อตีความและนำเสนอแบบพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผลวิจัยได้นำเสนอเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทชุมชน ป่าต้นน้ำ ลักษณะคลองคະ ยาง ปัญหาการขาดน้ำ การแย่งชิงน้ำร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง และประชากรผู้ให้ความสนใจ ศึกษาความเป็นมาของชุมชน วิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนในชุมชนและสภาพปัญหาความแห้งแล้งของคลองคະ ยาง

พบว่าบ้านหนองกองเหนือ หมู่ 10 ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชรเดิมบ้านหนองกองเหนือมีสภาพพื้นที่ลาดชันที่สลับซับซ้อนเป็นป่าและหนองน้ำ มีต้นยาง ต้นสัก ขึ้นอยู่มากมาย และมีสัตว์ป่ามาก ประชาชนส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากภาคอีสานและภาคเหนือ พ.ศ.2512 มีการถางป่า ตัดต้นยาง ไม้สัก เพื่อปรับพื้นที่เป็นที่ทำกินได้แก่ ทำไร่ ทำนา และทำนํ้ามันยางจากต้นยาง เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าใหม่จึงมีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนที่อาศัยอยู่เดิมจึงได้ชักชวนญาติพี่น้องให้มาอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มชนกลุ่มใหญ่และ

ได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านหนองกอง” มีผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือ นายบุญเลย พรหมมาศ ปัจจุบันคือ นายชูชีพ สุริโยเป็นผู้นำหมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 1,933 คน 540 ครัวเรือน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม บริษัท จรินพานิช ได้รับสัมปทานไม้จันทน์อายุสัมปทานในปี พ.ศ.2513 ในระหว่างดำเนินการของบริษัทฯ ได้ว่าจ้างคนงานมาจากจังหวัดลำปางและจังหวัดตาก เพื่อดำเนินการชักลากไม้ออกจากพื้นที่ โดยวิธีการค้ำไม้ซุงลงลำน้ำคลองคະຍາงที่เป็นลำน้ำคดเคี้ยว ทำให้ได้รับความยากลำบากในการบังคับไม้ซุงให้ไปตามที่ต้องการของผู้ควบคุมได้ จึงได้ตั้งชื่อว่า “คลองคักยัก” และในเวลาต่อมาได้เรียกชื่อคลองเปลี่ยนไปเป็น “คลองคະຍາง” ในปี พ.ศ.2558-2559 เกิดภาวะแล้งจัดขาดแคลนน้ำไม่ได้ผลผลิตทางการเกษตร ทำให้มีการอพยพออกจากหมู่บ้านไปทำกินที่อื่น

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำและการบริหารจัดการน้ำบ้านหนองกองเหนือ เพื่อเสนอที่ประชุมประชาคม แก้ปัญหาขาดแคลนน้ำของชุมชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการเก็บข้อมูลจากการใช้เครื่องมือการสังเกต การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มในการเก็บข้อมูล พบว่าใช้เป็นแนวทางการเปิดเวทีการสนทนา และให้หลักเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ เพื่อเป็นกรอบแนวทางการ ปฏิบัติร่วมกันรวมถึงเหตุของการควบคุมและกำจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนในเรื่องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร พบว่าผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยที่ได้คัดเลือก มีความสนใจเป็นจำนวนมากในเรื่องหน้าที่และบทบาทขององค์กร และสมาชิกรวมถึงกระบวนการสรรหาเพื่อให้ได้มาซึ่งการแต่งตั้ง ที่ผ่านกระบวนการทางเวทีชุมชนที่เป็นมติชุมชนบ้านหนองกองเหนือ ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อ บริหารจัดการน้ำของชุมชนในกลุ่มพื้นที่มีขอบเขตโครงสร้างองค์กรผู้ใช้น้ำแบบมีพื้นที่ไม่มากไม่เกิน 1,000 ไร่ ไม่ต้องจดทะเบียนจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด แต่องค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือมีรูปแบบเฉพาะของชุมชนที่มีวัตถุประสงค์จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำเกษตร และมีกฎข้อตกลงบังคับร่วมกัน และนำผลสรุปที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสาร ข้อมูลที่เก็บได้จากเวทีสนทนา ทำเป็นบทนำเสนอในรูปแบบสื่อเอกสาร และนำเสนอด้วยวาจาถึงเรื่องหลักการและเหตุผลการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำในที่ประชุมประชาคมครั้งต่อไป

ในการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการรวมตัวขององค์กรผู้ใช้น้ำ เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันตามความต้องการขององค์กร ต้องร่วมมือในการจัดทำกฎ กติกา และรูปแบบการใช้น้ำอย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติตามกฎ กติกา ที่ได้ร่วมกันตั้งไว้ในที่ประชุมโดยการนำหลักการจากกรมชลประทานมาปรับใช้ให้เข้ากับสมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ โดยมีระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ.2560-2562

ตอนที่ 3 ผลของการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ แผนงานการใช้น้ำ ความทั่วถึงของการใช้น้ำ ที่เป็นแนวทางการพัฒนาการทำงานขององค์กรผู้ใช้น้ำ

ผลที่ได้จากการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ โดยสมาชิกผู้ใช้น้ำคลองคະຍາงได้ทำการคัดเลือกประธาน และนำเสนอกรรมการที่ได้รับมติที่ประชาคมเห็นชอบจนเกิดความพึงพอใจและได้รับการแต่งตั้งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นที่ปรึกษา พบว่าชาวชุมชนและสมาชิกยินดี และมีความตั้งใจที่จะร่วมกันจัดทำธรรมนูญน้ำคลองคະຍາงขึ้นใช้อย่างมีความรู้ที่ได้รับจากการที่ผู้แทนสำนักชลประทานที่ 4 กิ่งแก่งเพชร ได้ให้ความรู้ และ

จะใช้น้ำจากคลองคະຍາงให้เกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้กฎและกติกา และสำนึกในคุณค่าของน้ำ ในการประชุม ครั้งต่อไปจะเป็นการวางแผนการใช้น้ำในคลองคະຍາง สมาชิกมีความยินดีที่จะเข้าร่วมวางแผนดังกล่าว ผลที่ได้จากการวางแผนการใช้น้ำจะเป็นการแก้ไขการขาดน้ำ และกำจัดความขัดแย้งในเรื่องการแย่งน้ำใช้เพื่อการเกษตร นำไปสู่การพัฒนาบ้านในคลองคະຍາง เพราะชาวชุมชนได้เริ่มรู้สิ่งสำคัญในการมีชีวิตให้ดำรงอยู่นั้นคือน้ำ เพราะน้ำเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต น้ำเป็นพลังการขับเคลื่อนสรรพสิ่งให้ดำเนินการไปได้ จากการดำเนินการวิจัยไปแล้ว พบว่าชุมชนบ้านหนองกองเหนือได้มีองค์กรผู้ใช้น้ำ ประจำชุมชน มีแผนการใช้น้ำร่วมกัน มีกฎ กติการ่วมกัน ชุมชนมีความรู้เรื่องการจัดการน้ำในคลองคະຍາง จากเหตุการณ์จัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำมีผลที่ปรากฏขึ้น คือ

1) มีองค์กรผู้ใช้น้ำที่ได้รับการจัดตั้งโดยมติของสมาชิกผู้ใช้น้ำคลองคະຍາงเพื่อการเกษตร เข้ามาบริหารจัดการเรื่องน้ำให้เกิดความเสมอภาค และเป็นธรรม แก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาในเรื่องการใช้น้ำในคลองคະຍາงเพื่อทำการเกษตรรวมถึงการควบคุมการใช้น้ำให้เป็นไปตามกฎกติกาการใช้น้ำ

2) ประชาชนเกิดความเข้าใจในคณะกรรมการที่ได้รับการจัดตั้งและเป็นมติที่ร่วมรับความเห็นชอบร่วมกัน และมองเห็นคุณค่าของกรรมการภายใต้กฎและกติกา

3) จากการวางแผนการดำเนินการจัดการน้ำอาจจะเป็นแนวทางไปสู่การแก้ปัญหาการขาดน้ำ และการแย่งน้ำใช้เพื่อการเกษตร

4) ประชาชนและสมาชิกผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรมีความรู้ในเรื่อง อำนาจ หน้าที่ขององค์กร และสมาชิกผู้ใช้น้ำในคลองคະຍາงเพื่อทำการเกษตร

จากการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ ริเริ่มจากการที่น้ำในลำคลองคະຍາง มีปริมาณน้อย ไม่สามารถแบ่งปันการใช้น้ำได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งในช่วงฤดูฝนปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาสะสมจนเอ่อล้นลำคลองไหลท่วมพื้นที่ ขาดการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง หรือฝนทิ้งช่วง ประชาชนในหมู่บ้านจึงนำแนวคิดของระบบชลประทานมาจัดตั้งเป็นองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ โดยให้มีคณะกรรมการตามรูปแบบของชลประทาน และมีการตั้ง กฎ กติกาการใช้น้ำโดยทุกคนสามารถปฏิบัติได้

สรุปผลจากการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำในชุมชนบ้านหนองกองเหนือ จะมีองค์กรชุมชนเพิ่มขึ้นใหม่อีกหนึ่งองค์กร คือ องค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำในคลองคະຍາงที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำของชุมชน ซึ่งจะเป็แนวทางพัฒนาแหล่งน้ำและความมั่นคงของชุมชน การจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ ริเริ่มจากการที่น้ำในลำคลองคະຍາงมีปริมาณน้อย ไม่สามารถแบ่งปันการใช้น้ำได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งในช่วงฤดูฝนปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาสะสมจนเอ่อล้นลำคลองไหลท่วมพื้นที่ ขาดการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง หรือฝนทิ้งช่วง องค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือจึงมีการขุดลอกคลองที่ตื้นเขินเพื่อรองรับน้ำในช่วงฤดูฝน มีการตั้ง กฎ กติกาการใช้น้ำโดยทุกคนสามารถปฏิบัติได้ การนำภูมิปัญญาการจัดการน้ำในระดับครัวเรือน โดยนำน้ำที่ใช่แล้วมาใช้อีก เช่น การซักผ้า รดต้นไม้ การปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยในช่วงฤดูแล้ง เพื่อช่วยกันประหยัดน้ำ เกิดการพึ่งพาตนเองของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ได้ ในช่วงฤดูแล้ง และมีรูปแบบในการเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรเพื่อเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ระบบน้ำหยด การปลูกพืชคลุมดินเพื่อลดการใช้น้ำในช่วงฤดูแล้ง โดยใช้กฎระเบียบเป็นข้อตกลงร่วมกัน

อภิปรายผล

1. คำแนะนำจากสำนักงานกรมชลประทาน เข้ามาช่วยเหลือดูแล วางแผน การประชุม และเรื่องการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ และเริ่มตั้งโครงการองค์กรผู้ใช้น้ำที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมีอ่างเก็บน้ำบ้านหนองกองเหนือที่มีชาวบ้านใช้ประมาณ 55 ครัวเรือน ส่วนใหญ่จะใช้น้ำจากลำคลองคະຍາง แต่ลำคลองคະຍາงไม่มีการกักเก็บน้ำ น้ำจึงไม่สามารถนำมาทำประโยชน์ต่อเกษตรกรได้เท่าที่ควรจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านหนองกองเหนือที่ผ่านมาไม่มีน้ำใช้อย่างเพียงพอในการเกษตร อุปโภค บริโภค เพราะขาดการจัดการและกระบวนการที่ดี จนเกิดแนวคิดร่วมกันของคนในชุมชนผู้มีประสบการณ์ องค์กรความรู้ด้านการจัดการน้ำจากภาครัฐ เช่น การบริหารจัดการน้ำกรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ และแนวคิดการดำเนินงานการมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา จึงเป็นเหตุให้คนในชุมชนได้รวมตัวกัน เพื่อระดมความคิดการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือขึ้น เกิดการกักเก็บน้ำจากฝายชะลอน้ำคลองคະຍາง คนในชุมชนให้เกิดความรักใคร่ ความสามัคคี รู้จักเสียสละ มีการแบ่งปันกัน เมื่อได้พบปัญหาร่วมกันและช่วยกันแก้ไขปัญหาทำให้เกิดความมีน้ำใจซึ่งกันและกัน มีความสงบสุขเกิดขึ้นภายในชุมชน สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และมีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาในชุมชนสิ่งสำคัญที่ได้รับคำแนะนำจากผู้มีความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับผู้นำ การระดมความคิดที่ดี และปล่อยให้เป็นบทบาทของชุมชนในการตัดสินใจในการพัฒนาท้องถิ่นตนเอง โดยการบริหารจัดการขององค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ ที่มีน้ำอยู่อย่างจำกัดให้เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของเกษตรกรตลอดคลองกับ **อนุพงษ์ ขอบเขต (2560 : 52)** ที่กล่าวว่า การรวมกลุ่มจะทำให้มีการจัดสรรน้ำอย่างเป็นธรรม การเข้าร่วมกลุ่มจะทำให้ได้รับน้ำทั่วถึงทั้งต้นน้ำกลางน้ำ และปลายน้ำ การเข้าร่วมกลุ่มจะได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้น้ำ การรวมกลุ่ม กลุ่มจะมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาฝายและคลองส่งน้ำ เช่น ซ่อมแซม ขุดลอก ทำความสะอาด ช่วยลดปัญหาการแย่งน้ำ ช่วยลดความขัดแย้งภายในกลุ่มผู้ใช้น้ำ ช่วยให้เกิดความเข้าใจระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานของรัฐมากขึ้น

การบริหารจัดการน้ำบ้านหนองกองเหนือ มีการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากร งบประมาณวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ โดยการบริหารจัดการมีคณะกรรมการองค์กรผู้ใช้น้ำโดยชุมชนบ้านหนองกองเหนือที่มาจากสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นผู้นำเสนอชื่อต่อที่ประชุมมีคณะกรรมการจำนวน 15 ท่าน และที่ปรึกษา 1 ท่าน ช่วยกันบริหารจัดการของสมาชิกภายในกลุ่ม ด้านพื้นที่รับผิดชอบมีพื้นที่ที่ใช้น้ำจากคลองคະຍາงเพื่อทำการเกษตร ได้แก่ ปลูกข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด อ้อย กล้วยไขกล้วยน้ำว้า และสวนมะละกอ เป็นต้น มีวิธีการบริหารจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำของบ้านหนองกองเหนือ สมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำต้องให้ความร่วมมือปฏิบัติ ตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มผู้ใช้น้ำตามที่จำเป็น ทำให้เกิดความเข้าใจกันในหมู่สมาชิกผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ มีจิตใจเข้มแข็ง เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำและร่วมกันรับผลประโยชน์ในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่บ้านหนองกองเหนือสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สรวิชัย ทิพรัตนเดช (2555 : 51)** พบว่าการพัฒนาการมีส่วนร่วมและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการน้ำแบบชลประทานระบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำแบบชลประทานแบบวงกลมหมุนตามเข็มนาฬิกา แบบเชิงบูรณาการ การสร้างความเข้มแข็งของผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการชลประทาน

2. ผลการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ หมู่ 10 ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สมาชิกผู้ใช้น้ำทุกคนที่ทำการเกษตร รู้จักการวางแผนการใช้น้ำ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก มีความเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ เสียสละเวลาเกิดความรักและความสามัคคี ทำให้สมาชิกเกิดการพึงพอใจ สมาชิกผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ มีจิตใจเข้มแข็ง ร่วมกันคิดร่วมการสร้างและร่วมกันจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกคนพร้อมที่ต่อสู้ชีวิตและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาาร่วมกัน สมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำสามารถอยู่ได้ โดยการพัฒนาแหล่งน้ำและการอนุรักษ์แหล่งน้ำให้สะอาด สมาชิกผู้ใช้น้ำและคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำมีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ โดยมีการตั้งกลุ่มไลน์ผู้ใช้น้ำเพื่อให้การติดต่อข้อมูลข่าวสารเกิดความรวดเร็วมากขึ้น สอดคล้องกับ **สมภพ สมประสงค์** (2556 : 45) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานของกลุ่มฯ ในด้านการบริหารจัดการน้ำมีการกระจายน้ำให้สมาชิกกลุ่มอย่างทั่วถึง มีการขุดลอกและกำจัดวัชพืชปีละ 2 ครั้ง และมีการซ่อมแซมอาคารชลประทาน ท่อลอดในแปลงนาอย่าง โดยกลุ่มผู้ใช้น้ำมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลในเรื่องการใช้น้ำ แต่มีการวางแผนการใช้น้ำร่วมกัน โดยมีการจัดเวรยามเพื่อติดตามการใช้น้ำให้เป็นไปตามรอบเวร ด้านการพัฒนาแบบยั่งยืน ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำมีแหล่งน้ำกินน้ำใช้พอเพียงทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น หลายคนมีที่ดินเป็นของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ
 - 1.1 องค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือวางแผนการใช้น้ำสำหรับสมาชิกโดยคำนึงถึงระบบการเพาะปลูกเพื่อควบคุมปริมาณการใช้น้ำให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร
 - 1.2 องค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือควรจัดทำแผนแม่บทชุมชน และบูรณาการแผนร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น
 - 1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาแหล่งน้ำในบ้านหนองกองเหนือให้มีศักยภาพในการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งให้มากขึ้น เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำของเกษตรกร
 - 1.4 ควรกำหนดแนวทางการดำเนินการของปัจจัยที่นำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการรวมถึงขั้นตอนทรัพยากรการบริหารจัดการ งบประมาณ บุคลากร และหน่วยงานที่รับผิดชอบให้มีความชัดเจนเพื่อให้เกิดการทำงานที่เป็นรูปธรรมและสามารถแก้ปัญหาได้จริงในพื้นที่
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการทั้งในระดับลำน้ำสายหลักและลำน้ำ สายรอง
 - 2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคี เพื่อการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำคลองคะยง
 - 2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน และแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานการใช้น้ำในรูปแบบกรมชลประทาน และกรมทรัพยากรน้ำ

บรรณานุกรม

- กรมชลประทาน. (2549). **การจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.
- กองการส่งเสริมการเกษตร. (2558). **โครงการพระราชดำริฝายน้ำล้น**: กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ประสิทธิ์ ประคองศรี. (2551). **ศูนย์วิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมภพ สมประสงค์. (2556). **ความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์กรผู้ใช้น้ำต่อผลการดำเนินงานขององค์กรผู้ใช้น้ำในเขตชลประทานชลบุรี ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มบริหารการใช้น้ำบางพระ-เหมือง-แสนสุข**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาบ่อคำ. **ข้อมูล จปฐ. พ.ศ.2559**. กำแพงเพชร. สำนักงาน.
- อนุพงษ์ ขอบเขต. (2560) **ความคาดหวังและความพึงพอใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบทมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นายสัมพันธ์ เจริญรส. (2562). **สัมภาษณ์**. ประธานองค์กรผู้ใช้น้ำบ้านหนองกองเหนือ ตำบล นาบ่อคำ.